

ськи, а й морально, має стати персоналістичне її тлумачення. Його зміст не у запереченні ролі зовнішніх по відношенню до людини факторів у перебігу історичних подій (що було б абсурдним), а у визнанні людини як духовної монади, що має свободу піддатися дії зовнішніх обставин або самостійно визначати свою дію (здебільшого — всупереч зовнішнім чинникам, аж до прийняття смерті від них). Вперше особа в такому розумінні з'являється у "Вісьовий час".

6. Важливими кроками на шляху персоналізації філософії історії мають бути визнані історіософські розробки М. Бердяєва та К. Ясперса, також А. Дж.Тойнбі та деяких інших мислителів ХХ ст. Але істотною вадою більшості з них (за винятком останнього) було занадто безсистемне (відносно рівня знань свого часу) бачення соціокультурного розвитку людства у цілому (а не лише його іудео-християнсько-новоєвропейської гілки). До того ж ніхто з мислителів ХХ ст. (навіть коли вони, як М. Шелер, працювали над цим цілеспрямовано) так і не спромігся розробити такий варіант філософської антропології, який міг би стати основою персоналістичного розуміння соціокультурного розвитку людства.

7. Отже, сучасна філософсько-історична думка потребує філософсько-антропологічного підґрунтя, яке б відповідало знанням про людину конкретних суспільно-гуманітарно-культурологічних наук. Але його створення передбачає наявність загальнофілософської ("метафізичної") системи. Найкращим чином для цього підходить, як виглядає, релігійно-філософська традиція.

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ "СУЧАСНЕ МИСТЕЦТВО"

О. Петрова (кафедра культурології та археології)

Найперше і найбанальніше щодо терміну — відокремлення його, а точніше, творів, які цим терміном об'єднані, за ознакою сьогодення, тобто — виробленого сьогодні. Одразу потрапляємо в пастку відносності часу. Умовність категорії очевидна. Що вважати сьогоденням: рік праці художників, десять або сто років? Отже, відносність значення "сучасного мистецтва" за ознакою швидкоплинного часу досить умовна, надто розпливчаста, якщо підійти до неї з точки зору наукових дефініцій.

Друге питання, яке висвічується поряд з хронологічним визначенням сучасного мистецтва, — це питання художньої якості твору. Якщо, вивчаючи старе (класичне) мистецтво, музейні працівники мають справу з якісною художньою спадщиною, бо час уже від-

фільтрував усе позахудожнє та напівхудожнє, то введені до художнього обігу твори тільки-но зроблені важко поцінувати об'єктивно, безпристрасно і безпомилково в силу малої часової та смакової дистанційованості, а також з огляду на сучасну кон'юнктурність.

Причини “емоційних шумів”:

- атмосфера живих людських контактів (кон'юнктурність, симпатії, службова залежність тощо);
- багатозначність та неокресленість модерних смакових характеристик;
- полістилістичне розмаїття поточного художнього процесу;
- психологічна унеможливленість історико-художньої відстороненості.

Виходячи з попередніх посилок, питання нібито не з'ясовується, а, навпаки, заплутується, потрапляючи в своєрідний кут невизначеності. Але є “нитка Аріадни”, йдучи за якою, можна досить точно визначитися в понятті “сучасне мистецтво”, якщо до проблеми підійти з позицій семіотики понять: “поступових” та “вибухових” процесів. Йдеться про динамічний зв'язок між традиційними мистецькими системами мислення (концепція художника, художньої умови, форми, школи тощо) й авангардними. У даному випадку термін “авангардизм” вживаємо у вузькому розумінні — нове, якого в мистецтві до того не було. Авангард (визначений як Код) виробляє новий художній Текст, або Супертекст, іде на розрив із традиційним мистецтвом. Останнє визначається як Мова. Їхні контакти дуже непрості, переважно представлені у формах взаємного відштовхування Коду від Мови. Інтенсивність відштовхувань є досить точним індикатором “сучасності”, або точніше “новації” (авангардності) в мистецтві. Так, скажімо, К. Малевич виступає новатором стосовно власної попередньої творчості. Нефігуративний Кандинський — антагоніст Кандинського-експресіоніста. З цієї точки зору українські художники кола Т. Сильваші — О. Животкова є традиціоналістами, швидше — естетизованими ретроспективістами (постнефігуративістами), ніж авангардистами.

Звужуючи рамки терміну “сучасне мистецтво”, пропонуємо визначати останнім лише ті явища, що відкривають принципово нові моделі художнього мислення, творчі шляхи, напрями або стилістичні одкровення.